

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN VERKOSTO

Lausuntopyyntö:
Helsinki 8.6.2021

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/13922/2021 ([linkki lausuntopyyntöön](#)).
Sosiaali- ja terveysministeriö

Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma

Lausunnon ehdotettuihin yhteentoista toimenpiteisiin on kommentoitu.

1. Lapset, nuoret ja koronakriisi

Ehkäisevän päihdetyön verkosto (EPT-verkosto) kannattaa lapsistrategian toimeenpanon edistämistä yhteistyössä laadittavan lapsiin, nuoriin ja perheisiin kohdistuvan monialaisen toimenpidekokonaisuuden kanssa ja yhteistyössä koronan jälkihoidon strategisen työn kanssa.

EPT-verkosto kannattaa lapsivaikutusten arviointia, lapsibudjetointia ja lasten osallisuutta koskevan koulutuksen ja tukiaineistojen tuottamista kuntiin ja alueille sekä nuorisovaltuustolle yhteistyössä järjestöjen kanssa hyödyntäen jo olemassa olevia sekä kehittämällä uusia. Työ on oltava pitkäjänteistä eikä pelkää koronan jälkihoitoa.

Kannattamme myös etäpalveluiden kehittämishanketta kansalaisyhteiskunnan kanssa ja tämä tulee valmistella yhteistyössä järjestöjen kanssa. On tärkeää hyödyntää järjestöjen osaamista, järjestöissä kehitettyjä palveluita ja lisätä niiden tunnettavuutta tukea tarvitseville sekä kuntien ja hyvinvointialueiden virkahenkilöille sekä päättäjille. Etäpalvelut ovat lisänä kasvokkain tapahtuvalle palvelulle, mutta eivät voi koskaan korvata sitä.

2. Syrjinnän ja eriarvoisuuden torjunta

Tiedonkeruu hyvinvoinnin erojen syistä ja vaikuttamisesta on äärimmäisen tärkeää. EPT-verkosto korostaa, että tiedonkeruulle on tehtävä suunnitelma siitä, miten kerättyä tietoa hyödynnetään vaikuttamaan hyvinvointierojen kaventamisessa. Erojen kaventamisen työ vaatii laajaa yhteistyötä eri tahojen, kuten järjestöjen kanssa.

3. Haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeuksien turvaaminen

EPT-verkosto kannattaa, että haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeudet huomioidaan osana eurooppalaista lapsitakuuta.

Se että laaditaan valtakunnallinen toimenpideohjelma luvattomasti sijaishuoltopaikasta poistumisen ennaltaehkäisyyn, luvattoman poissaolon aikaiseen toimintaan sekä jälkityöhön on erityisen tärkeää siltä osin, että eri viranomaiset tarvitsevat selkeitä toimintaohjeita lasten turvaamiseksi. Toimenpide tarvitsee riittävät resurssit, toimijoille on taattava jatkuvaa koulutusta sekä monipuolisiin nuorten palveluihin on panostettava suuremmassa määrin.

Myös nuorten toiseuttamiseen on kiinnitettävä huomioita ja vältettävä. Jokainen nuori pitää saada kokea itsensä osalliseksi yhteiskuntaan riippumatta siitä minkälaisessa elämäntilanteessa hän juuri silloin on. Esim. huumenuori ja vastaavia leimaavia sanoja on vältettävä.

Lastensuojelulain käsikirja lapsille ja nuorille on erinomainen päätös. EPT-verkosto korostaa, että verkkokirja on toteutettava helposti omaksuttavaksi, oltava saavutettava ja tekstin rinnalle on tärkeää tuoda myös videomuodossa tietoa lapsille ja nuorille, varsinkin niille lapsille, joille lukemisen ymmärtäminen tuottaa haasteita. Sekä lastensuojelun piiriin kuuluvilta että sen ulkopuolelta olevilta lapsilta ja nuorilta on tärkeää kysyä, mihin asioihin he toivovat aikuisilta vastausta lastensuojeluun liittyen. Kysymykset ja vastaukset, eivät pelkästään palvele lapsia ja nuoria, vaan avaa myös ammattilaisten ymmärrystä siitä, mitä lapsi ja nuori pohtii lastensuojeluun liittyen. Käsikirja on tärkeä tuottaa sekä suomeksi että ruotsiksi ja tietoa on levitettävä kouluihin valtakunnallisesti.

EPT-verkosto kannattaa, että koulutuspaketti seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta sekä sateenkaariperheistä ammattilaisille laaditaan yhteistyössä mm. asiantuntijatahojen kuten SETA:n ja Ekvälitan kanssa sekä suomeksi että ruotsiksi. Materiaali on oltava laajasti hyödynnettävissä ja saavutettava.

4. Lasten suojelu väkivallalta

EPT-verkosto kannattaa lapsiuhritutkimuksen toteuttamista yhteistyössä eri toimijoiden kanssa huomioiden erityisesti haavoittuvat ryhmät. Seuranta on oltava säännöllistä ja jatkuva. Kehityksen seurannan myötä on tärkeää laatia esim. tukisuunnitelmia lähisuhdeväkivallalle kokeneille lapsille. Tärkeää on seurata myös päihteitä käyttävien lasten hyvinvointia ja entistä paremmin laatia suunnitelmat, miten näiden perheiden lapsia ja perheitä tuetaan. Lapsille on taattava oikeus ja mahdollisuus käsitellä tapahtunutta lähisuhdeväkivaltaa esim. tukikeskustelun avulla. Ammattilaisille on oltava tarjolla valtakunnallista koulutusta väkivallan varhaisen tunnistamisen ja siihen puuttumisen molemmilla kotimaisilla kielillä.

5. Lasten ja perheiden sosiaali- ja terveystalvet

EPT-verkosto kannattaa toimintasuunnitelman laatimista päihteillä oireilevien lasten ja nuorten tukemiseksi. Varhaislapsuuden ja perheiden tukeminen on erityisen tärkeää, osataan tunnistaa riskitekijät ja vanhempien päihdeongelmat varhain ja annetaan perheille tarvittavaa tukea. Neuvolapalvelut ovat hyvin tärkeässä roolissa päihdeongelmien tunnistamisessa ja avun antamisessa. Ennaltaehkäisevä toiminta on oltava myös systemaattista ja riittävää, esimerkkinä hyvästä tuesta on ensi- ja turvakotipalvelut. Nuoruusajan sosiaali- ja terveystalvet on oltava riittävät. Esim. lastensuojelun asiakkuuden huolellinen suunnitteleminen on keskiössä. Samalla kun lasten ja nuorten päihdekuntoutuspalvelupolkuja toteutetaan, tulee lastensuojelulle, nuorisotyölle sekä muille lasten ja nuorten parissa toimiville ammattilaisille taata perus- ja jatkokoulutusta, joka painottuu mm. erilaisissa tilanteissa elävien lasten ja nuorten kohtaamiseen ja tukemiseen. Lasten ja nuorten palvelujen on oltava jatkuvia sekä intensiivisiä ja on vältettävä sitä, että nuori siirretään yhdestä palvelusta seuraavaan. Palveluissa on tärkeä pyrkiä siihen, että nuoren kohtaama luotettava aikuinen pysyy samana. Nuorten kuuleminen siitä, mitä hän itse tarvitsee on oltava keskiössä. Tarvitaan eritasoista tukea, jotta päihteillä oireilevien lasten ja nuorten oikeus tarvitsemaansa tukeen toteutuu laadukkaasti, systemaattisesti ja alueellisesti tasa-arvoisesti. Myös mielenterveystalvet tarvitaan kattavimmin.

EPT-verkosto kannattaa selvityshankkeen toteuttamista ja oppaan laatimista palveluiden saavutettavuudesta lapsille ja nuorille. Hankkeen on myös huomioitava, miten selvitetty tieto saadaan levitettyä koko maahan. Oppaassa on huomioitava eri kieliryhmät. Oppaan on myös oltava saavutettava ja helposti omaksuttava.

6. Varhaiskasvatus ja koulutus

EPT-verkosto ehdottaa, että lapsistrategiasta ja lasten oikeuksista opettajille laaditun ajantasaisen materiaalipaketin lisäksi huolehditaan opettajien perus- ja täydennyskoulutuksesta liittyen lasten oikeuksiin ja kansalliseen lapsistrategiaan.

7. Perheen riittävä toimeentulo sekä työn ja perheen yhteensovittaminen

EPT-verkosto kannattaa lapsiperheköyhyyteen ja syrjäytymiseen puuttumista eurooppalaisen lapsitakuun mukaisesti sekä vaikuttamiskampanjan toteuttamista yksityisen sektorin toimijoiden kanssa työn ja perheen yhteensovittamisesta. Kampanjan yhteistyö saisi ulottua julkisen ja kolmannen sektorin toimijoihin sekä järjestöihin.

8. Lasten läheis- ja vertaissuhteet

EPT-verkosto pitää ehdotusta tarpeellisena. Selvitystyön aikana on pohdittava aktiivisesti jatkotoimenpiteitä syrjäytymisvaarassa olevien ja osattomien lasten ja nuorten tilanteen parantamiseksi.

9. Lasten vapaa-aika ja harrastukset

EPT-verkosto kannattaa yhteistyötä lajiliittojen kanssa hyvien käytäntöjen kehittämiseksi ja levittämiseksi sekä pilotin toteuttamista etsivästä harrastustoiminnasta ja nuorisotyön yhteistyömallista harrastamisen Suomen mallissa yhteistyössä kuntien kanssa. Kun selvitetään haavoittuvassa asemassa olevien lasten kynnyksiä harrastamiseen, on tärkeä huomioida miten eri kunnat pystyvät tarjoamaan nuorille monipuolisesti erilaisia harrastamisen mahdollisuuksia ja vapaa-ajan palveluita, kuten esim. diskoja, skeittipuistoja, ulkomaalaus graffittiseiniä, pelikenttiä jne. myös niihin tiloihin, jossa nuoret jo nyt viettävät vapaa-aikaansa.

10. EPT-verkosto kannattaa kattavan tietopohjan kokoamista lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja koronakriisin vaikutuksista siihen, sekä lapsibudjetoinnin kehittämistä koskevan toimenpiteen toteuttamista lapsibudjetointiryhmän ehdotuksen mukaisesti.

11. Lapsen oikeus tulla kuulluksi ja saada tietoa

On tärkeää, että keskeisistä lainsäädäntöuudistuksista kerrotaan lapsille ymmärrettävällä tavalla.

Ammattilaisten koulutuskokonaisuuden toteuttaminen lapsen oikeuksista ja erityisesti lasten osallisuudesta on lisättävä osaksi eri alojen ammattilaisten perus- ja täydennyskoulutusta molemmilla kotimaisilla kielillä. Järjestöjen osaamista ja asiantuntijuutta on tärkeä hyödyntää koulutuksen laatimisessa.

Järjestöt ovat olleet hyvin aktiivisia kansallisen lapsistrategian edistämisessä. Kansallisen lapsistrategian toimeenpanossa ja arvioinnissa on tärkeää huolehtia siitä, että järjestöt ovat mukana työssä julkisten palvelujen ammattilaisten ja päättäjien rinnalla.

Lisätiedot:

Annika Eloranta
Yksikön päällikkö
EPT-verkosto/EHYT ry

annika.eloranta@ehyt.fi

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto edistää yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia ja ehkäisevän päihdetyön edellytyksiä. Ehkäisevän päihdetyön verkosto yhdistää lähes 60 järjestöä, jotka haluavat ehkäistä ja vähentää päihdehaittoja. Verkostoa koordinoi EHYT ry ja sitä rahoittaa STEA.

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN VERKOSTO